

MINISTERUL
PUBLIC

PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE
CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SEȚIA JUDICIARĂ – SERVICIUL JUDICIAR PENAL

Operator date nr.3883

Nr.707/C/1254/III-5/2022

8. martie 2023

ROMÂNIA	
Înalta Curte de Casație și Justiție	
Secții Unite	
Intrare dosare	RIL nr. 6
Anul 2023	luna 03 ziua 08

Către

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
- Doamnei președinte CORINA-ALINA CORBU -

Stimată doamnă președinte,

Vă trimitem un exemplar al recursului în interesul legii declarat în conformitate cu prevederile art.471 din Codul de procedură penală, ca urmare a constatării practicii neunitare a instanțelor de judecată, vizând următoarea problemă de drept : "Posibilitatea aplicării art. 41 alin. 3 din Codul penal privind recidiva internațională, în situația existenței unei condamnări definitive dispuse de o instanță străină, în mod direct, potrivit Deciziei-cadru nr.2008/675/JAI, astfel cum a fost interpretată de CJUE prin hotărârile pronunțate în cauzele C-171/16 și C-390/16, respectiv pe baza mențiunilor existente în sistemul european al cazierului judiciar (comunicare prin ECRIS) sau doar după recunoașterea pe cale principală sau incidentală a hotărârii străine de condamnare, potrivit procedurii prevăzute de art.147 din Legea nr. 302/2004, republicată".

Anexe : 13

PROCUROR ȘEF SECȚIE,
Antonia-Eleonora Constantin

Nr.707/C/1254/III-5/2022

Către

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În temeiul art.471 din Codul de procedură penală, vă sesizăm cu

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

vizând următoarea problemă de drept : „*Posibilitatea aplicării art.41 alin.3 din Codul penal privind recidiva internațională, în situația existenței unei condamnări definitive dispuse de o instanță străină, în mod direct, potrivit Deciziei-cadru nr.2008/675/JAI, astfel cum a fost interpretată de CJUE prin hotărârile pronunțate în cauzele C-171/16 și C-390/16, respectiv pe baza mențiunilor existente în sistemul european al cazierului judiciar (comunicare prin ECRIS) sau doar după recunoașterea pe cale principală sau incidentală a hotărârii străine de condamnare, potrivit procedurii prevăzute de art.147 din Legea nr.302/2004, republicată*”.

Situația premisă :

Avem în vedere **ipoteza hotărârilor judecătorești străine, emise de instanțe din state membre ale Uniunii Europene, prin care s-a dispus condamnarea definitivă la o pedeapsă privativă de libertate, ce constituie primul termen al recidivei, și care nu au făcut obiectul unei proceduri de recunoaștere în**

vederea executării în România, conform titlurilor V și VI din Legea nr.302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată, cu modificările și completările ulterioare, situație în care se pune în discuție incidența **dispozițiilor art.147 din Legea nr.302/2004, republicată**, privind recunoașterea hotărârilor judecătorești străine, în vederea producerii de *alte efecte* decât cel al executării în regim de detenție a pedepsei, *cum este și reținerea stării de recidivă internațională prevăzută de art.41 alin.3 din Codul penal* ori **aplicarea directă a Deciziei-cadru nr.2008/675/JAI**.

Câtă vreme hotărârea de condamnare pronunțată de un stat membru al Uniunii Europene a fost recunoscută în cadrul procedurii de transfer a persoanei condamnate în vederea executării pedepsei privative de libertate în România, conform Titlului VI din Legea nr. 302/2004, republicată, ce transpune Decizia-cadru 2008/909/JAI, executarea pedepsei fiind guvernată de legea română, o eventuală reținere a stării de recidivă nu pune probleme.

Examinând jurisprudența națională cu privire la această chestiune de drept, am identificat două orientări în practica instanțelor, aspect care denotă caracterul neunitar al acesteia.

1. Într-o primă opinie s-a considerat că, pentru a fi reținută recidiva internațională și a produce efecte este necesară recunoașterea de către instanțele naționale a hotărârii de condamnare emisă într-un stat străin. Recunoașterea ar putea fi realizată pe cale principală, atunci când are ca scop producerea altor efecte decât cel al executării în regim de detenție a pedepsei privative de libertate aplicate printr-o hotărâre străină de condamnare sau pe cale incidentală, conform art.147 alin.1 sau 2 din Legea nr.302/2004, republicată.

În lipsa unei astfel de recunoașteri prealabile, posibilitatea aplicării directe a recidivei internaționale ar deveni imposibilă în vederea unei juste și corecte încadrări juridice a faptei ulterioare, deoarece nu se cunosc, cu exactitate, toate aspectele relevante menționate doar în hotărârea străină, inclusiv a împrejurării dacă fapta este prevăzută și de legea penală română – condiția dublei incriminări (Anexele nr.1 - 10, hotărâri din circumscripția Curților de Apel Alba Iulia, Galați, Ploiești, Craiova, Cluj și Bacău).

În cadrul acestei orientări, instanțele, aproape în exclusivitate, au aplicat în cazul recidivei postcondamnatorii și tratamentul sancționator aferent, respectiv cumulul aritmetic, deși art.147 din Legea nr.302/2004, republicată, impune condiția ca recunoașterea să aibă alt scop, producerea altui efect decât executarea în regim de detenție a pedepsei. Astfel, în urma recunoașterii hotărârilor judecătorești de condamnare emise de un

alt stat membru al Uniunii Europene, pe cale incidentală, în procesele în curs, în faza de urmărire penală Anexa I (pct.5) ori al judecății Anexa I (pct.1 - 4, 6 - 10) s-a reținut recidiva postcondamnatorie (pct.1 - 7), respectiv, postexecutorie (pct.8 - 10).

Dacă în cazul recidivei postexecutorii au fost aplicate dispozițiile art.43 alin.5 din Codul penal, în schimb, în cazul **recidivei postcondamnatorii**, există două orientări privind modul de calcul al pedepsei. O parte din instanțe au aplicat dispozițiile Codului penal privind contopirea pedepselor / rest pedepse neexecutate din hotărârea străină cu cea aplicată pentru noua infracțiune, după caz, revocând beneficiului suspendării executării pedepsei (pct.1 – 5).

Alte instanțe (**pct.6** - Curtea de Apel Alba Iulia, decizia penală nr.226/2018; **pct.7** - Tribunalul Dolj, sentința penală nr.327/2021, definitivă prin decizia penală nr.685/2022 a Curții de Apel Craiova) au aplicat prevederile art.147 din Legea nr.302/2004, republicată (fostul art.140¹), constatând doar că infracțiunile deduse judecății au fost comise în stare de recidivă postcondamnatorie, **fără a aplica tratamentul sancționator corespunzător acestui tip de recidivă :**

Recunoașterea hotărârii străine, pe cale incidentală, s-a făcut doar în scopul reținerii stării de recidivă, în sensul producerii altor efecte juridice, decât executarea în regim de detenție a pedepsei, interpretând astfel dispozițiile art.147 din Legea nr.302/2004, republicată, ținând seama și de Decizia-cadru 2008/675/JAI.

2. Într-o a doua opinie, instanțele au reținut că aplicarea art.41 alin.3 din Codul penal se poate face în mod direct, fără a mai fi obligatorie procedura prevăzută de Legea nr.302/2004, republicată. Astfel, în cadrul unui proces penal desfășurat împotriva unei persoane, condamnările anterioare pronunțate împotriva aceleiași persoane pentru fapte diferite săvârșite în alte state membre, în legătură cu care s-au obținut informații pe baza instrumentelor aplicabile disponibile cu privire la asistența juridică reciprocă sau la schimburile de informații extrase din cazierele judiciare, sunt luate în considerare în măsura în care condamnările anterioare la nivel național sunt reținute, iar acestor condamnări le sunt conferite efecte echivalente cu cele conferite condamnărilor anterioare la nivel național, conform legislației naționale.

Mai mult, s-a apreciat că aplicarea directă se poate face doar cu privire la recidiva postexecutorie, întrucât în cazul celei postcondamnatorii s-ar ajunge la situația executării în România chiar și în parte a pedepsei aplicate în străinătate ca urmare a contopirii pedepselor, ipoteză interzisă de art.147 alin.1 din

Legea nr.302/2004, republicată (Anexele nr.11 - 13, hotărâri din circumscripția Curților de Apel Oradea și București).

Așadar, anexele de la pct.11 - 13 reflectă opinia minoritară, în sensul aplicării directe a Deciziei-cadru nr.2008/675/JAI, astfel cum a fost interpretată de CJUE prin hotărârile pronunțate în cauzele C-171/16 și C-390/16, pentru reținerea stării de recidivă internațională și fără aplicarea tratamentului sancționator al recidivei postcondamnatorii.

În aceste hotărâri se susține că nu sunt incidente dispozițiile art.147 din Legea nr.302/2004, republicată, acestea vizând recunoașterea hotărârilor judecătorești străine, în vederea producerii altor efecte decât cele ale executării în regim de detenție a pedepsei și numai dacă acesta se dovedește necesară soluționării unei cauze penale sau poate contribui la îmbunătățirea situației persoanei condamnate ori la reintegrarea sa.

În situația în care hotărârea de condamnare pronunțată într-un alt stat membru al Uniunii Europene este menționată în cazierul judiciar, fără a se fi solicitat transferul în vederea executării în România, devine aplicabilă Decizia-cadru 2008/675/JAI a Consiliului din 24 iulie 2008, privind luarea în considerare a hotărârilor de condamnare definitive pronunțate în alte state membre ale Uniunii Europene cu ocazia unui nou proces penal desfășurat împotriva unei persoane pentru fapte diferite. Sunt conferite efecte juridice similare condamnărilor de la nivel național, fără ca aceste hotărâri să fie supuse vreunei proceduri speciale de recunoaștere prealabilă, avându-se în vedere și interpretarea dată acestei decizii prin jurisprudența CJUE în cauzele C-171/16 Lada (Ungaria) și C-390/16 Beshkov (Bulgaria), însă acest lucru nu trebuie să aibă ca efect influențarea, revocarea sau revizuirea condamnărilor anterioare.

Totodată, instanțele motivează că, luarea în considerare în cadrul unui nou proces aflat pe rolul autorităților judiciare române a hotărârilor pronunțate de alte state membre ale Uniunii Europene în privința reținerii stării de recidivă nu poate fi condiționată de recunoașterea pe cale principală sau incidentală, fiind suficiente mențiunile trimise de autoritățile competente în cadrul sistemului european privind cazierul judiciar. Totodată, acest demers **nu poate conduce la schimbarea modalității de executare a pedepsei** (prin revocarea suspendării și contopirea pedepselor aplicate), urmând să se țină cont de această pluralitate doar la individualizarea tratamentului sancționator al infracțiunilor judecate în România (pct.11-12, Curtea de Apel Oradea decizia penală nr.643/A/2020 și, similar decizia penală nr.542/A/2020).

Instanțele, în cadrul acestei opinii, argumentează că autoritățile judiciare au obligația de a asigura executarea obligațiilor ce revin Statului Român în temeiul Deciziei-cadru nr. 2008/675/JAI, în sensul de a lua în considerare o hotărâre definitivă de condamnare pronunțată anterior într-un stat membru al Uniunii Europene fără ca acest demers să fie condiționat de o recunoaștere prealabilă pe cale principală sau accesorie. Hotărârea de condamnare a fost avută în vedere la individualizarea judiciară a sancțiunii aplicate pentru noua infracțiune, în sensul art.91 alin.1 lit.b din Codul penal și a înlăturării vocației de a beneficia de suspendarea executării pedepsei (pct.13 - Curtea de Apel Timișoara – decizia penală nr.509/A/2022).

*

*

*

În concluzie, din jurisprudența examinată se rețin **două probleme de drept în materia recidivei internaționale prevăzute de art.41 alin.3 din Codul penal**, rezultând din hotărâri judecătorești de condamnare definitivă la pedepse privative de libertate pronunțate de instanțele din alte state membre ale Uniunii Europene și care nu au făcut obiectul unei proceduri de recunoaștere în vederea executării în România, **asupra cărora există o divergență de interpretare și aplicare, și anume :**

- dacă prin hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate „*recunoscută potrivit legii*” se înțelege o hotărâre supusă unei proceduri speciale de recunoaștere prealabilă, conform art.147 din Legea nr.302/2004, republicată, sau este suficientă o simplă menționare a hotărârii în cazierul judiciar ori o transmitere a hotărârii pe alte canale de comunicare în cadrul cooperării judiciare internaționale în materie penală, prin aplicarea directă a Deciziei-cadru nr.2008/675/JAI, ce stabilește obligația statelor membre ale Uniunii Europene de a lua în considerare hotărârile de condamnare definitive pronunțate anterior într-un alt stat membru.
- dacă prin *recunoașterea în vederea producerii de alte efecte, decât executarea pedepsei* în sensul art.147 din Legea nr.302/2004, republicată, ori interpretând dispozițiile art.41 alin.3 din Codul penal în acord cu Decizia-cadru 2008/675/JAI și cu jurisprudența CJUE se înțelege și aplicarea regimului sancționator specific recidivei, cu referire la recidiva postcondamnatorie al

cărei tratament sancționator implică luarea în calcul și a pedepsei privative de libertate dispusă de o instanță străină, ce nu a fost recunoscută în vederea executării în România.

*

*

*

Dacă prima chestiune pare una mai mult formală, în sensul de a stabili dacă este necesar sau nu să se dispună expres cu privire la recunoașterea hotărârii, în condițiile în care, chiar și în orientarea minoritară, instanțele, înainte de a reține starea de recidivă, au examinat critic pedeapsa aplicată luând în considerare criteriile care se desprind din izvoarele de drept unionale, în materia cooperării judiciare între statele membre, similare cu cele care rezultă din Legea nr.302/2004, republicată, ce transpune în dreptul intern deciziile cadru în materie, cea de-a doua chestiuni de drept privind tratamentul sancționator al recidivei internaționale este o problemă veritabilă, cu consecințe practice în ceea ce privește stabilirea pedepselor, prin luarea sau nu în considerare a dispozițiilor art.41 din Codul penal.

Dispoziții legale relevante

Codul penal

Art.41 - Recidiva

(1) Există recidivă când, după rămânerea definitivă a unei hotărâri de condamnare la pedeapsa închisorii mai mare de un an și până la reabilitare sau împlinirea termenului de reabilitare, condamnatul săvârșește din nou o infracțiune cu intenție sau cu intenție depășită, pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de un an sau mai mare.

(2) Există recidivă și în cazul în care una dintre pedepsele prevăzute în alin.(1) este detențiunea pe viață.

(3) **Pentru stabilirea stării de recidivă se ține seama și de hotărârea de condamnare pronunțată în străinătate**, pentru o faptă prevăzută și de legea penală română, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit legii.

Legea nr.302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală

Art.147 - Recunoașterea hotărârilor judecătorești străine, în vederea producerii de alte efecte decât cel al executării în regim de detenție a pedepsei, precum și a altor acte judiciare emise de autoritățile străine